

Kamerik, 9-6-2020

Aan Hare excellentie Mw. Drs. C.J. Schouten,

In uw internetconsultatie vraagt u te reageren op een aantal ingrijpende wijzigingen van bestaande wetgeving omtrent stikstof, naar aanleiding van uw kamerbrief van 24 april jongstleden.

In die brief kondigt u een aantal bronmaatregelen af om de stikstofuitstoot of de gevolgen van de stikstofuitstoot op natuur te beperken. Voor de landbouw zijn dit veelal zijn dit technische oplossingen in huisvesting, voer en management. Iedere maatregel heeft afzonderlijk effect op de uitstoot van een specifiek onderdeel van de bedrijfsvoering, maar een integrale reductie is niet met zekerheid te borgen. Met andere woorden, de emissie die het ene onderdeel bespaard wordt, kan bij een ander onderdeel alsnog eenvoudig verloren gaan.

De technische oplossingen die in het verleden opgelegd zijn, hebben wel aanzienlijke invloed gehad op de berekende emissie van bijvoorbeeld ammoniak, maar slechts beperkt effect gehad op de concentratie in de lucht. Daarbij viel het praktisch toepassen en daarmee de resultaten in de praktijk vaak tegen. Het is niet te verwachten dat de situatie met de huidige voorgestelde maatregelen ineens rooskleuriger uit zal pakken.

In de begeleidende tekst geeft u ook aan dat u mogelijkheden onderzoeken voor een systeem van input- en outputsturing. Een meer integrale benadering op bedrijfsniveau dus, waarbij er gebruik gemaakt wordt van het ondernemerschap en innovatievermogen van de boer. Op dit onderdeel zou veel meer de nadruk gelegd moeten worden. En het is zeer kansrijk indien het voldoende gestimuleerd wordt. Echter in de tabel met bronmaatregelen vind ik dit niet terug.

Ik wil u graag wijzen op de mogelijkheid om niet alleen een reductie, maar zelfs het netto vastleggen van stikstof in de bodem, ofwel een negatieve uitstoot door boeren te realiseren en borgen. Dan hebben we het over integrale doelvoorschriften, namelijk het terugdringen van de totale stikstofuitstoot in plaats van bronmaatregelen.

Een bewezen methode hiervoor is het mineralen aangifte systeem (Minas). Tijdens de werkingsperiode van het Minas van 1998 tot en met 2005 is de ammoniakconcentratie in de lucht namelijk wel aanzienlijk afgenomen. Bij het Minas wordt op het boerenerf alle mineralenaanvoer en -afvoer in kaart gebracht wordt, met als resultaat een balans, die aangeeft in welke mate de boer vervuילend dan wel zuiverend bezig is.

De bodem bleef echter buiten beschouwing in het oude Minas. Dit zou wel meegenomen moeten worden, want als er sprake is van netto vastlegging van organische stof in de bodem, worden er ook grote hoeveelheden stikstof uit de omgeving opgeslagen. Dus registratie van bodemmonsters die vastlegging, dan wel verlies van organische (stik)stof aantonen zouden toegevoegd moeten worden aan wat ik zou willen noemen "het nieuwe Minas."

Het is een eenvoudig systeem. Vrijwel alle aan- en afvoerposten van stikstof zijn in de praktijk al bekend of eenvoudig te herleiden uit geregistreerde gegevens. Hierbij gaat het om aanvoer van dieren, ruwvoer, krachtvoer, (kunst)mest, compost en andere organische meststoffen. In het geval van afvoer gaat het om dieren, melk, vlees, (voeder)gewassen en dierlijke mest. Ook dit zijn bij de huidige registratie reeds bekende en beschikbare gegevens.

Als op bedrijfsniveau de afvoer inclusief vastlegging in de bodem hoger is dan de aanvoer is er sprake van een negatieve uitstoot ofwel het zuiveren van lucht en water. Dit is een maatschappelijke dienst die zeer gewenst is. Om dit te stimuleren zou er een regeling moeten komen dat bedrijven

(ook van buiten de landbouwsector) die meer willen uitstoten, dan wel uitbreiden hiervoor een vergoeding betalen aan de boer die aanzienlijk minder uitstoot dan vergund of in het ideale geval, het weer vastlegt in de bodem. De vervuiler betaalt in dezen aan de zuiveraar.

Voor de boer is een vergoeding noodzakelijk ter compensatie van de lagere productie van landbouwproducten. Het is namelijk niet realistisch om te denken dat voor veel boeren hogere marktprijzen voor hun landbouwproducten mogelijk zijn, omdat de markt voor biologisch of andere niches nog te beperkt is om dit voor grote aantallen boeren mogelijk te maken.

Naast het verminderen van de stikstofbelasting zijn er verschillende andere voordelen:

Het belonen van boeren voor de maatschappelijke prestatie heeft in tegenstelling tot het opleggen van technische maatregelen geen negatieve invloed op de kostprijs, dus de concurrentiepositie van de boer. Integendeel de kostprijs wordt lager en de concurrentiepositie wordt verbeterd omdat de boer niet enkel afhankelijk is van de prijs die hij voor zijn landbouwproducten ontvangt.

De boer krijgt meer maatschappelijke waardering, omdat het Minas aantoonde dat hij aanzienlijk minder of zelfs niet vervuult met zijn producten, maar hij juist lucht- en water zuivert en daarmee bijdraagt aan een gezonde leefomgeving.

De boer wordt hiermee de oplossing van het stikstofprobleem in plaats van de oorzaak.

Naast stikstof worden in de bodem ook grote hoeveelheden koolstof en fosfaat vastgelegd, wat ook bijdraagt aan schonere lucht en water.

Omdat er geen stikstofoverschot is en de boer gestimuleerd wordt nog nauwkeuriger met zijn meststoffen om te gaan, krijgt de biodiversiteit op het boerenbedrijf meer kans om zich te ontwikkelen.

De afhankelijkheid van toeleveranciers van technische oplossingen, maar ook kunstmest en eiwitrijke krachtvoerders uit het buitenland wordt minder.

Het kost de overheid weinig geld, alleen sturing. Het bedrijfsleven gaat de boer voornamelijk vergoeden voor zijn diensten.

De boer wordt geprikkeld in zijn ondernemers- en innovatievermogen omdat hij zelf kan bepalen hoe hij de resultaten behaalt.

Daarbij is het belangrijk dat de boer in de praktijk ondersteund, geïnspireerd en gemotiveerd wordt door collega's en coaches door bijvoorbeeld netwerken of studiegroepen zoals de Collectieven (agrarische natuurverenigingen), De VBBM, Wij.land etc.

Bovengenoemde doelmaatregelen zijn eenvoudig in te voeren, immers boeren zijn Minas nog niet vergeten. Wat dat betreft is het een bekend systeem. Daarnaast werken ze voor boeren stimulerend in plaats van verplicht de zoveelste technische maatregelen doorvoeren. Boeren zullen wanneer de "nieuwe Minas" als oplossing en nieuw verdienmodel gepresenteerd wordt, niet zo snel opnieuw gaan actievoeren.

Ik wens u alle wijsheid met het vormgeven van de nieuwe wetgeving.

Hoogachtend,

Monique van der Laan-Veraart
Van Teylingenweg 172
3471 GK Kamerik